

Saksansvarlig

Dag Petter Hollekim

Formannskapet

29.09.2020

PS 120/20

Innstilling

Melhus kommune stiller seg positiv til fjerning av vandringshinder for laksefisk i Kaldvella. Kommunen anbefaler at det stilles følgende vilkår i konsesjonen for å sikre et langsiktig perspektiv innen miljøforvaltningen:

- Sideløp til terskler anbefales åpnet hvis settefiskanlegget legger ned driften.
- Øvre terskel anbefales åpnet hvis settefiskanlegget legger ned driften
- Laksetrapp bør utføres i klimanøytrale materialer.

Behandling i Formannskapet

29.09.2020

PS 120/20

Rådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Melhus kommune stiller seg positiv til fjerning av vandringshinder for laksefisk i Kaldvella. Kommunen anbefaler at det stilles følgende vilkår i konsesjonen for å sikre et langsiktig perspektiv innen miljøforvaltningen:

- Sideløp til terskler anbefales åpnet hvis settefiskanlegget legger ned driften.
- Øvre terskel anbefales åpnet hvis settefiskanlegget legger ned driften
- Laksetrapp bør utføres i klimanøytrale materialer.

Saksutredning

Bakgrunn for saken:

AS Settefiskanlegget Lundamo har søkt NVE om konsesjon til vannuttak etter Vannressursloven fra Kaldvella. Dette er på bakgrunn av krav fra NVE jf. § 66 i Vannressursloven, grunnet funn om at en åpning av to fiskehinder i Kaldvella vil gjenåpne opptil 24 000 m² med gyteområde for ørret. Kaldvella er en elv som går fra Svartkaldvellvatnet til Gaula hvor det tidligere har gått ørret opp til Kaldvellfossen. To terskler har blitt absolutte vandringshinder for ørret.

Konsesjonssøknaden omfatter følgende tiltak:

Tiltak 1: Å ta ut inntil 66 l/s fra Kaldvella og et maksimalt gjennomsnittlig uttak over året på 51 l/s til Settefiskanlegget Lundamo avd. Ler

Tiltak 2: Å tilrettelegge for fiskevandring forbi settefiskanleggets vanninntak.

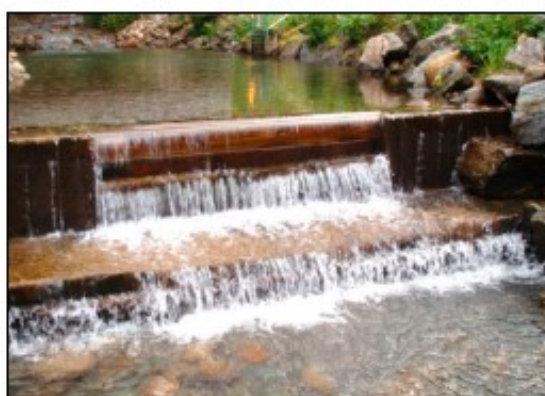
Det øvre vandringshinderet er anlagt i forbindelse med vanninntakskonstruksjonen til settefiskanlegget, mens det nedre er rester etter et gammelt kraftverk. AS Settefiskanlegget Lundamo søker om å bygge fiskepassasje forbi den

Øvre terskelen, mens den nedre skal rives. Foreslått løsning for fiskepassasje er betongringer opp mot terskelen. Alternativ fiskepassasje i søknaden er trapp av naturstein.

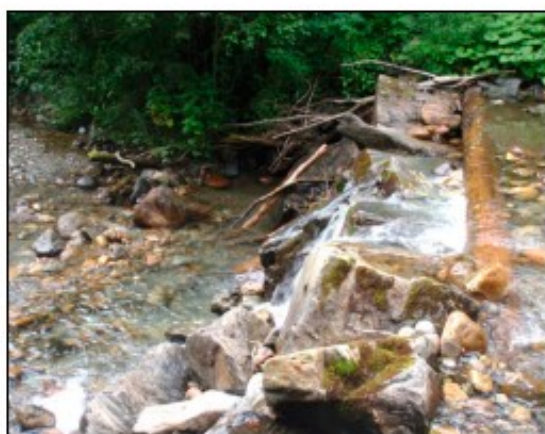
NVE ønsker tilbakemelding på:

- begrunnede synspunkter på om planene bør gjennomføres, ev. valg av alternativ eller forslag til begrensninger i planene
- begrunnede forslag til avbøtende tiltak som kan redusere skadene ved gjennomføring av planene
- forhold knyttet til kommuneplanen og andre kommunale planer
- informasjon om hvorvidt kjente allmenne interesser som for eksempel landskap, friluftsliv, vannuttak, fisk og vilt blir berørt av tiltaket

Kommunen fokuserer utelukkende på tiltak 2, ettersom at tiltak 1 er eksisterende og regulert i kommuneplan. Tiltaket blir omtalt etter naturmangfoldloven og vannforskrifta. I tillegg fremmer kommunen forslag til etablering av fisketrapp til øvre terskel.

Øvre terskel. Foto: Morten A. Bergan (NINA-rapport 1497) til venstre og Mari Helen Riise til høyre.

Nedre terskel. Foto: Morten A. Bergan (NINA-rapport 1497) til venstre og Mari Helen Riise til høyre.

Samlet vurdering av tiltaket i konsekvensutredningen kan ses på side 34 i konsesjonssøknaden. Skisse av foreslått laksetrapp kan ses i vedlegg 4 til konsesjonssøknaden.

Vurdering:

Samsvar med kommunale planer:

Vandringshindre er i LNRF-område, altså «areal for nødvendige tiltak for landbruk og reindrift og gårdstilknyttet næringsvirksomhet basert på gårdens ressursgrunnlag. Byggetiltak av fisketrapp er i tråd med planformålet. Tiltaket er søknadspliktig til kommunen etter plan- og bygningsloven.

Vurdering etter naturmangfoldloven §§ 8-12

Tiltaket er godt utredet og svært positivt jamfør formålet til naturmangfoldloven. Kunnskapsbasen er god, ettersom at tiltaket er basert på faglig rapport. Samlet belastning fra tiltaket vurderes som lav, ettersom søknaden omfatter et enkelttiltak og at økt areal for gyting er stor. Det bør etter § 12 (*miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder*) velges alternativt materiale til betong.

Vurdering etter vannforskrift § 12 – ny aktivitet eller nye inngrep

Det er godt dokumentert i søknaden at vannuttaket som det søkes om er liten sammenlignet med vannføringen i Kaldvella. Dette medfører at det ikke er behov for minstevannvannføring. For å sikre forbedringen av elva over tid, bør tiltaket utføres slik at den er mest mulig holdbar og krever minst mulig arbeid den dagen settefiskanlegget legges ned. Dette medfører i praksis for løsningen som velges:

- Naturstein vil ikke forvitre og trenger ikke å fjernes den dagen anlegget ikke er i drift lenger.
- Det trenger ikke være vann i sideløpet mens settefiskanlegget er i drift, men det bør planlegges for enkel tilrettelegging av begge løp når fisketrappen bygges i dag. Da blir det mindre utgifter til avslutning når den dagen kommer.

Alternative løsninger

Det har blitt anbefalt at sideløpet som går rundt vanninntaket åpnes (Bergan og Solem, 2017). Dette sideløpet er sperret av på bakgrunn av sikkerhet til vannføring inn i settefiskanlegget. Konsulent vurderer at en åpning av sidebekk vil gjøre vannføring til settefiskanlegget usikkert.

Skissert alternativ for fisketrapp forbi vandringshinder er fire betongrør med spalter som skal etableres opp mot terskelen i elva. Betong som byggemateriale medfører et utslipp på 234-380kg CO² per m³ (Asplan Viak, 2015). Utslipp fra produksjon av betong kan linkes opp mot klimaendringer som er negativt for naturmangfoldet. I tillegg så vil betong sprekke opp over tid, og kan føre til forøpling nedstrøms.

Annet alternativ som er omtalt i konsekvensutredning for søknaden er bruk av naturstein. Naturstein vil være klimanøytralt, men føre til noe mer krevende byggeprosess med enn betongrør. Bruk av naturstein vil være mer slitesterkt og bli penere enn betong.

Et krav om bruk av klimanøytralt materiale i et miljøtiltak vil ha en absolutt effekt på å redusere indirekte utslipp av klimagasser, samt en sterk symbolsk effekt om at miljøtiltak og klimatiltak må vurderes sammen og helhetlig.

Rådmannens vurdering og konklusjon:

- **Tiltak 1** - Å ta ut inntil 66 l/s fra Kaldvella og et maksimalt gjennomsnittlig uttak over året på 51 l/s til Settefiskanlegget Lundamo avd. Ler.

Rådmannen har ingen innvendinger til tiltaket.

- **Tiltak 2** – Å tilrettelegge for fiskevandring forbi settefiskanleggets vanninntak.

Rådmannen er positiv til tiltaket. Det tilrådes at miljøtiltak ikke bør ha negative konsekvenser for klimaarbeidet. Det bør derfor kreves at tiltak skal være klimanøytralt. Rådmannen anbefaler at fisketrapp bør etableres med naturstein, eller andre klimanøytrale materialer. I tillegg bør det kreves at terskel skal fjernes og hinder av sidebekk skal åpnes igjen om settefiskanlegget legges ned.

Vedlegg:

Konsesjonssøknad m/ vedlegg

Internhøring; rådgiver for vannforvaltning

Andre dokumenter som ikke er vedlagt saken:

Bergan, M.A. & Solem, Ø. (2017) *Problemkartlegging, ungfiskovervåkning og anslag på tapt areal og redusert produksjonsevne i små sidevassdrag til Gaula. NINA Rapport 1497*. Trondheim: Norsk institutt for naturforskning

Asplan Viak, (2015). Helhetlig miljøvurdering av byggematerialer,

<http://biblioteket.husbanken.no/arkiv/dok/Komp/helhetlig%20miljovurdering%20av%20byggematerialer.pdf>